

Қазақтан «Бір ағашта мың бұтақ, біреуі-ақ қамшыға сап» деген нақыл бар. Осы қанатты сөзге лайық өмір бойы елеулі еңбек етіп, кейінгі толқын інілеріне қорған әрі тірек бола білген адам ретінде Ким Ғұсманұлын атасақ, қателеспеген болар едік. Өйткені ол университетте 43 жыл тынымсыз еңбек етіп, ұстаз, ғалым ретінде абыройлы қызмет атқарып, ғылымға да, ауыл шаруашылығы саласының мамандарын даярлауға да айтулы үлес қосқан ғалым.

Өмірі өнеге

Ахметов Ким Ғұсманұлы 1930 жылы қазан айының 13-інде Батыс Қазақстан облысының Жымпиты ауылында өмірге келген. 1948 жылы Мәскеу қаласындағы К. А. Тимирязев атындағы академияға оқуға түсіп, кейін аталмыш академияны зоотехник мамандығы бойынша бітіреді. Осы кезден бастап Ким Ғұсманұлы небір соқтықпалы-соқпақты кезеңдерге толы сан тарау жолдан өтеді. Әйтсе де, «Өмірде ащыны татып көрмесек, тәттінің дәмін білер ме еді» дегендей, Ким ағамыздың төккен терінің жемісін көрер уақыт та көп күттірмеді. Академиядан кейін мұғалімдік қызмет атқарып, Орал қаласының ұжымшар (колхоз) басшыларын дайындайтын мектептің директорының орынбасары қызметін атқарып, 1955 жылы экономикалық дамуы жағынан артта қалған Ф. Энгельс атындағы колхозға басшы болып сайланады. Үш жыл ауыл шаруашылығы саласындағы тер төгіп, жоғары нәтижеге қол жеткізген К. Ғ. Ахметов Жәнібек аудандық атқару комитетіне төраға болып тағайындалады. 12 жыл бойы түрлі партиялық

және ауыл шаруашылығы саласындағы мекемелерде жауапты қызмет атқара жүріп, Ким Ахметов өзін ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірудің білікті ұйымдастырушысы ретінде көрсете білді.

1967 жылдан бері К. Ғ. Ахметовтың ғылыми жұмысы Батыс Қазақстан ауыл шаруашылығы институтымен тікелей байланысты. Осы жылдың қазан айында Батыс Қазақстан ауыл шаруашылығы институтының «Ауыл шаруашылығы өнімдерін ұйымдастыру және жоспарлау» кафедрасының доценті қызметіне қабылдана, 1968 жылы аталмыш кафедраның меңгерушісі, 1972 жылғы ақпан айының 25-індегі Ауыл шаруашылық министрлігінің бұйрығы бойынша институттың ғылыми істер жөніндегі проректоры қызметіне тағайындалды.

К. Ғ. Ахметов университетте 43 жыл еңбек етіп, соның 24 жы-

лында институттың ғылыми істер жөніндегі проректоры болып қызмет істеп, ғылымға және ауыл шаруашылығы саласындағы кадрларды даярлауға көп үлес қосты.

Ким Ғұсманұлының ұйымдастырушылық қарым-қабілетінің арқасында институттың ғылыми-өндірістік құрылымында «Аспан» атты қазақ-орыс біріккен ғылыми фирмасы, «Зерде» ғылыми-өндірістік орталығы, «Зерек» ғылыми-өндірістік шағын кәсіпорны, сондай-ақ 11 ғылыми-зерттеу зертханасы құрылып, сала мамандықтары бойынша аспирантура ашылды. Сонымен қатар Ким Ғұсманұлының ғылыми жетекшілігімен 7 аспирант кандидаттық, 5 магистрант магистратура диссертацияларын сәтті қорғап шықты.

К. Ғ. Ахметов – Қазақстан Республикасындағы экономика саласы бойынша танымал ғалымдарының бірі. Негізгі зерттеу жұмысы-

ның бағыты – мал шаруашылығын ұйымдастыру және басқару. Ол Батыс Қазақстан облысындағы қой шаруашылығын дамыту ісінің қарқынды жүруінің жаңа тәсілдерін зерттеді. Осы саладағы зерттеулерінің нәтижесінде өңіріміздегі қой шаруашылығын дамытудың тиімді әдіс-тәсілдері еңселіп, өндіріске енгізілді. Сөйкесінше, автордың ғылыми жаңалықтары еліміздің Батыс Қазақстан, Семей, Ақтөбе, Атырау және өзге де аймақтарына кеңінен қолданысқа ие болды.

К. Ахметов көп жылғы зерттеулерінің нәтижесінде 1969 жылы «Қой шаруашылығы саласындағы жұмыстарды ұйымдастырудың жаңа сипаттарының тиімділігі» («Эффективность новых форм организации труда в овцеводстве») тақырыбында кандидаттық диссертациясын абыроймен қорғап шықты. Осы зерттеулерден бастау алған ауқымды ізденістер барысында ғалым қазіргі таңдағы еліміз-

дің анықтамалығы («Справочник зооинженера»), «Агроөндірістік кешен менеджментінің ұйымдастыруы мен басқарылуы және экономикасы» («Экономика, организация и управление АПК менеджмента»), «Ауыл шаруашылық өндірісін басқару» («Управление сельскохозяйственным производством»), «Ауылдық жердегі мал шаруашылығында маркетинг қызметін ұйымдастыру» («Организация служб маркетинга в сельском животноводстве») сияқты монографиялық зерделеу еңбектерін атар едік. Қазіргі таңда ғалымның «Менеджмент негіздері» («Основы менеджмента»), «Ауыл шаруашылық өндірісін басқару» («Управление сельскохозяйственным производством») сияқты оқулықтары тек Қазақстанның ғана емес, тіпті ТМД елдерінің жоғары оқу орындарында қолданыста.

Профессор Ахметовтың 1978 жылы «Қайнар» баспасынан «Орал облысының ауыл шаруашылығын

өркендетудің жүйесі туралы ұсыныстар» («Рекомендации по системе ведения с/х Уральской области») атты еңбегі жарық көрді. Ғалымның аталмыш еңбегінде Ақ Жайық атырабында ауыл шаруашылығын дамытуға қатысты көп жылғы ғылыми зерттеулерінің, тәжірибелерінің тұжырымдамалары ұсынылған. Ғалым ағамыздың кең көлемдегі ғылыми-әдістемелік дәрежеде дәріс оқуы, жоғары оқу орындарына арнап жазған оқулықтары, институттың күнделікті өміріндегі ғылыми және ғылыми-әдістемелік бағыттағы кадрлар дайындаудағы белсенділігі үшін Ким Ахметовке 1989 жылы профессор атағы беріліп, 1997 жылы ЖҒА-ның корреспондент мүшесі болып сайланды. Ал 2004 жылы облыс әкімшілігінің шешімі бойынша профессор Ахметовтың жетекшілігімен «Батыс Қазақстан облысы ауыл шаруашылығы да

Тауық А.И.ИЗБАЙМЕН,
еңбек ордагері, Қазақстан ауыл шаруашылығының еңбек сіңірген ардагері, Батыс ордагері, аудандық құрамында азамат:

– Нарын өңірінде 42 жыл өмірім өтті. Осы уақыт ішінде ой-санамда тапжылмастай ең туқырым түйдім. Біріншіден, колхоз, совхоз, аудан дегендер – ауылдағы халықтың, соның ішінде үлкенді-кішілі кадрлардың бірегей академиясы. Теориялық білімді нақты іс-тәжірибемен бекітіп шынайды, ширатады, кемелдендіріп жетілдіреді. Ал

Ким Ғұсманұлы осы академияның барлық сатысынан өткен, толық курсын тамамдаған, тұмырлық сабақ алған профессор еді.

Екіншіден, ауыл – қазақтың алтын бесігі. Небір жақсылар мен жайсаңдар ауылдан шыққан. Ким Ғұсманұлы ауылда тәрбиеленіп, сонда шыңдалып қанат қаққан азамат. Сондықтан оның өмірге көзқарасы орнықты, сөзге шебер, ойға ұста, уадеге берік ұстаз болатын.

Балқаш Т.А.ИЗБАЙМЕН,
ауыл шаруашылығы ғылымдарының докторы, профессор, академик

– Институт ғылымдары 1967 жылдан бастап Батыс Қазақстан аймағында кроссбредті және жариялай биязы жүнді қой түрін қалыптастыру бағытындағы селекциалық-асылдандыру жұмыстарын жүргізді. Ғалымдардың бұл еңбегі табысты аяқталды. 1996 жылы 23 тамызда кроссбредті жүнді Ақжайық етті-жүнді қой тұқымы сыналып, профессор К. Ахметов ғылыми жұмыстар жөніндегі проректор ретінде аталмыш тұқымды қалыптастыруға және қойдың жаңа тұқымын

бекітуге ықпал етті.

Жауапты лауазымдық қызметті атқара жүріп Ким Ғұсманұлы ғылыми зерттеуге де уақыт табады. Ол 270-тен астам ғылыми еңбектің, оқу құралының және жарияланымдардың авторы, оның жетекшілігімен алты ғылым кандидаттығы, бес экономика магистранті дәрежелері қорғалды.